

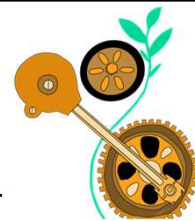

Hannah Arendt De menselijke conditie-1

Petra Bolhuis 2025
www.maieutiek.nl

1

Praktische informatie

- Leeswijzer en PowerPoint op de site onder cursusmateriaal. Zie www.maieutiek.nl
- Bijdragen op 'samen weten we meer' op de beginpagina van Maieutiek zit een knop.
- Korte vragen kunnen tussendoor, schrijf je lange vragen en eigen ideeën op. Aan het eind van het college is daar tijd voor ingeruimd.

2

Hannah Arendt 1906-1975

Maieutiek_menselijke conditie_ 2025-nj

3

3

Bibliografie

- Schrijft vanuit Amerika waar ze heen is gevlucht. Vanaf 'Totalitarisme' schrijft ze in het Engels. Dit schrijft ze eind 40iger jaren. Komt uit in 1951.
- Dat onderzoek brengt haar tot een wending naar 'wat mensen doen'. Boek "De menselijke conditie" voorheen als 'Vita activa' uitgegeven (1958).
- Eichmann in Jerusalem, a report on the Banality of Evil (1963).
- The life of the mind (1971).

Maieutiek_menselijke conditie_ 2025-nj

4

4

Biografie

- Leeft in geassimileerd Joods gezin in Kant's Königsberg, (sinds 1945 Kaliningrad in Rusland)
- Studeert bij Heidegger en Jaspers.
- Vlucht uit Duitsland via Frankrijk (1933) waar ze werkt voor de zionistische beweging met kinderen die naar 'het mandaatgebied Palestina' gaan.
- Wordt geïnterneerd (bij Parijs) en doorgestuurd naar kamp Gurs. Ze vlucht en treft haar partner in Juni 1940 in Montauban.
Op 10 mei 1941 reizen ze voorgoed naar de VS.

Maieutiek_menselijke conditie_2025-nj

5

5

Na de oversteek

- De oorlog én haar positie als Joods hebben haar uit de filosofie en theologie naar de politiek gebracht.
- Hoe heeft dit kunnen gebeuren?
- Denken is geen oplossing want juist de intellectuelen hebben zich massaal aan het nationaal socialisme overgegeven. (Heidegger)
- Wat mensen doen wordt haar aandachtsgebied en ze noemt zich, opstandig tegenover de filosofie, nu 'een politiek denker'.

Maieutiek_menselijke conditie_2025-nj

6

6

Inleiding in De Menselijke conditie

- **Wereldvervreemding:** eerst los van God de Vader, nu los van Moeder Aarde.(blz. 10)
- 1957 Spoetnik in een baan rond de aarde.
- 1969 Reageerbuisbevruchting (niet teruggeplaatst dat lukte wel in 1978).
- De mens kan en moet loskomen van zijn kluister aan de aarde. De ziel maakte de mens los van het lichaam, maar de aarde loslaten is nieuw volgens Arendt.
- Zij ziet dit als een politieke kwestie.

Maieutiek_menselijke conditie_ 2025-nj

7

7

Weten is geen denken

- Menselijke conditie is een gegeven. Het hangt af van wat mensen in meervoud kunnen.
- Wat we gezamenlijk weten valt echter niet meer in woorden uit te drukken. Denk aan: wiskunde, kwantumfysica en in 2025 ook aan algoritmes.
- Ze heeft kritiek op het overlaten aan wetenschappers (citaat blz. 12).
- Maar het echte probleem ligt in het verliezen van een taal die ons in staat stelt de existentie te beschrijven in een zinvol verhaal.

Maieutiek_menselijke conditie_ 2025-nj

8

8

Vrijheid door machines?

- Je zou heel blij kunnen worden dat arbeid overbodig wordt door machines die het zware en eentonige werk overnemen.
- Dat willen mensen al vanaf de klassieke wereld (vrijheid= vrij van de noodzaak zijn).
- Maar we zijn allemaal arbeiders geworden; loonslaven. Als we ons werk kwijtraken door uitvindingen, dan zijn we ook de zin van ons bestaan kwijt (blz13).

Moderne tijd en moderne wereld

Arendt zegt:

“Wetenschappelijk gesproken liep de moderne tijd, die in de zeventiende eeuw is begonnen, ten einde aan het begin van de twintigste eeuw;

politiek gesproken is de moderne wereld, de wereld waarin wij thans leven, geboren op het moment dat de eerste atoombommen tot ontplofing werden gebracht.

Deze moderne wereld zelf, die de achtergrond vormt van dit boek, breng ik niet in bespreking. Enerzijds bepaal ik mij tot een ontleding van die algemeen menselijke vermogens, die uit de menselijke conditie voortvloeien en permanent zijn, dat wil zeggen niet reddeloos verloren kunnen gaan zolang de menselijke conditie zelf niet is veranderd; anderzijds heeft de historische analyse ten doel de oorsprongen van de moderne wereldvervreemding op te sporen, zoals die zich openbaart in de tweeledige vlucht, van de aarde weg in het heelal en uit de wereld in het eigen ik, teneinde een inzicht te krijgen in de soort samenleving die, in de moderne tijd tot ontwikkeling gekomen, zich juist op het moment aandiende dat ze werd geconfronteerd met de intrede van een nieuw en vooralsnog onbekend tijdperk.”(14)

Arendts project

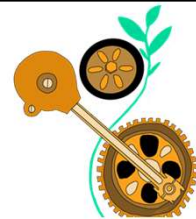
“Wat ik mij voorstel in de volgende bladzijden te doen, is de menselijke conditie aan een hernieuwd onderzoek te onderwerpen in het licht van onze jongste ervaringen en meest recente zorgen. Dit is kennelijk een zaak van het denken; en het komt mij voor dat juist gedachteloosheid – vergaande zorgeloosheid, hopeloze verwarring of gezapige herhaling van 'waarheden' die lege gemeenplaatsen zijn geworden – een van de meest opvallende kenmerken van onze tijd is. Wat ik beoog, is derhalve heel eenvoudig: het pretendeert niet meer te zijn dan nadenken over wat wij doen.” (13)

Maieutiek_menselijke conditie_2025-nj

11

11

Wat mensen doen

Arbeid

Werk

Handelen en
spreken

Maieutiek_menselijke conditie_2025-nj

12

12